

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора економічних наук, доцента Безверхого Костянтина Вікторовича
на дисертаційну роботу Анічкіна Володимира Олександровича
«Адаптація управління фінансами до умов мінливого середовища на основі цифрової
трансформації звітності»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. Актуальність теми дослідження

Сучасному етапу розвитку фінансової науки притаманні динамічні зміни, коли цифрова трансформація стає однією з ключових рушійних сил, що змінюють підходи до ведення бізнесу. При цьому економічне середовище характеризується значним рівнем невизначеності та викликами, зумовленими воєнним станом. Це додатково посилює потребу в адаптації управління фінансами до нових реалій.

Традиційні підходи до формування фінансової звітності, що орієнтувалися переважно на фінансові та статистичні цілі, поступово трансформуються в бік ефективного управління. Проте підприємства різних галузей стикаються зі специфічними обмеженнями: надмірною агрегованістю даних, їх ретроспективним характером, залежністю від суб'єктивних оцінок, значними часовими лагами у підготовці звітів та недостатньою інтеграцією нефінансових показників. Ці проблеми негативно впливають на якість, швидкість прийняття та обґрунтованість управлінських рішень, знижують адаптивність підприємства до мінливих умов.

З огляду на це, виникає об'єктивна потреба у трансформації на основі впровадження проактивної аналітики, автоматизованої сегментної деталізації та створення єдиного інформаційного контуру. Підвищення якості та достовірності даних стає передумовою сталого розвитку підприємств та формування їх адаптивності до зовнішніх шоків. А отже, із врахуванням викладеного, актуальність та важливе значення обраної автором теми не викликають сумнівів.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження Анічкіна В.О. виконано в рамках плану науково-дослідних робіт Державного біотехнологічного університету та кафедри фінансів, банківської справи та страхування. Роботу інтегровано у реалізацію чотирьох наукових тем, що підкреслює системність та послідовність наукових пошуків.

Зокрема, у межах теми «Теоретичні та методологічні засади фінансово-кредитного забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектора» (ДР №0121U109406) автором доопрацьовано підходи до формування умов інноваційного розвитку аграрного сектора в частині управління фінансами.

У рамках дослідження за темою «Фінансова архітектура і архітектоніка в умовах інноватизації та диджиталізації бізнес-процесів» (ДР №0123U100366) автор доповнив

методичні положення щодо обліку та звітування з інноваційного розвитку суб'єктів підприємницької діяльності, що має важливе значення для фінансового менеджменту.

Під час виконання робіт за темою «Вплив розвитку цифрових валют та інноваційних фінансових технологій на децентралізовані фінансові системи» (ДР №0124U000881) здобувачем проаналізовано перспективи взаємодії інноваційних фінансових технологій з традиційними фінансовими системами, що дозволило уточнити шляхи адаптації фінансового управління до сучасних цифрових реалій.

Крім того, у межах теми «Стратегії диджиталізації бізнес-процесів та фінансових технологій» (ДР №0124U001076) Анічкін В. О. здійснив внесок у формування пропозицій щодо розвитку цифрової трансформації у сфері фінансів, спрямованих на удосконалення системи управління підприємством в умовах невизначеності.

Таким чином, тематична спрямованість дисертації повністю відповідає науковим напрямам діяльності кафедри, а особистий внесок автора у реалізацію зазначених науково-дослідних робіт є важливим для розвитку фінансової науки та має практичний характер.

3. Наукова новизна результатів дослідження

Наукова новизна дисертаційної роботи Анічкіна В.О. полягає у розробленні теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій щодо адаптації управління фінансами до умов мінливого середовища через цифрову трансформацію звітності. Автором вперше запропоновано та обґрунтовано концептуальну схему інформаційного розриву між фінансовою звітністю та управлінськими рішеннями. Ця схема систематизує системні недоліки фінансової звітності, зокрема її ретроспективний характер, надмірну агрегованість, залежність від суб'єктивних суджень, значні часові лаги, пріоритет комплаєнс-функції та недостатню інтеграцію нефінансових показників. Запропонована схема дозволяє комплексно оцінити вплив цих чинників на якість, своєчасність та прогностичний потенціал управлінських рішень в умовах високої невизначеності, а також слугує теоретичним підґрунтям для виявлення критичних точок деформації інформаційних потоків між фінансовим обліком та потребами менеджменту.

Удосконалено методичні підходи до інтеграції фінансової звітності в процес прийняття управлінських рішень через впровадження інструментів проактивної аналітики. Це дозволяє мінімізувати інформаційні розриви та підвищити обґрунтованість фінансового менеджменту. Автором також запропоновано організаційні заходи, спрямовані на підвищення ефективності використання фінансової звітності, зокрема через комплексну цифровізацію, розвиток електронного документообігу та інтеграцію інноваційних методів бізнес-аналітики. Це забезпечує адаптивність фінансових процесів до динамічних змін бізнес-середовища.

Отримали подальший розвиток підходи до формування прогностичного потенціалу фінансової звітності на основі застосування інноваційних аналітичних інструментів, зокрема інтерактивних дашбордів та BI-систем. Це дозволяє перейти від ретроспективного аналізу до моніторингу ключових фінансових та нефінансових

показників у реальному часі. Також удосконалено концептуальні положення щодо адаптації управління фінансами до умов мінливого середовища, де фокус зміщується на розмежування функцій фінансового та управлінського обліку з посиленням аналітичної компоненти. Це забезпечує належне інформаційне підґрунтя для стратегічного та оперативного фінансового планування.

В цілому, наукові положення та рекомендації, викладені у дисертації, відзначаються системністю та логічною послідовністю, що підтверджує їхню наукову цінність та практичну спрямованість.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дослідження

Теоретичне значення дисертаційного дослідження Анічкіна В.О. полягає у розробленні та обґрунтуванні концептуальних підходів до адаптації управління фінансами підприємств в умовах високої динаміки зовнішнього середовища через цифрову трансформацію звітності. Автором сформовано методологічний базис, який дозволяє переосмислити роль фінансової звітності як ключового інформаційного активу в системі менеджменту. Розроблена концептуальна схема інформаційного розриву поглиблює понятійний апарат фінансової науки, оскільки дозволяє не лише ідентифікувати системні недоліки традиційної звітності, такі як її ретроспективність, агрегованість та часові лаги, але й оцінити їхній комплексний вплив на якість та прогностичний потенціал управлінських рішень. Систематизація цих деформацій у каналах передачі фінансової інформації надає науковій спільноті нові інструменти для дослідження ефективності фінансового управління в умовах невизначеності та воєнного стану.

Практична значущість роботи підтверджується її орієнтацією на реальні потреби суб'єктів господарювання та апробацією розроблених рекомендацій у діяльності Громадської організації «Федерація аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України», Державного підприємства «Інститут рослинництва імені В. Я. Юр'єва НААН України» та в освітньому процесі Державного біотехнологічного університету. Автор пропонує комплексний інструментарій для інтеграції фінансової звітності в управлінську діяльність, що включає впровадження проактивної аналітики та інноваційних методів бізнес-аналітики, зокрема інтерактивних дашбордів та ВІ-систем. Така цифрова трансформація дозволяє підприємствам перейти від статичного ретроспективного аналізу до моніторингу фінансових і нефінансових показників у реальному часі, що підвищує адаптивність фінансових процесів до мінливого середовища.

Крім того, запропоновані автором організаційні заходи, спрямовані на оптимізацію документообігу та інтеграцію електронних інструментів, безпосередньо сприяють підвищенню ефективності фінансового менеджменту та зменшенню негативного впливу фактору невизначеності на рівні підприємства. Теоретичні положення та практичні напрацювання здобувача можуть бути використані як для удосконалення внутрішніх систем фінансового контролю та планування, так і для розробки стратегій цифрового розвитку бізнесу. Наукова цінність отриманих

результатів у поєднанні з їхньою практичною придатністю свідчить про вагомий внесок автора у розв'язання актуальних проблем.

5. Повнота викладення наукових положень у відкритому друці та апробація результатів дослідження

Результати дисертаційного дослідження Анічкіна В.О. достатньо висвітлені у відкритих публікаціях та отримали належну апробацію. Автором опубліковано 8 наукових праць, з яких 5 — статті у фахових виданнях України, 3 — матеріали конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 5,29 ум. друк. арк., з яких 3,58 ум. друк. арк. належать безпосередньо автору.

Зміст опублікованих праць узгоджується зі структурою дисертації та відображає її основні результати, що підтверджує тематичну цілісність та логічний взаємозв'язок із науковими положеннями роботи. Апробація результатів дослідження також відбулася під час участі здобувача у трьох конференціях різних рівнів. Публікації та рівень апробації наукових положень відповідають встановленим вимогам щодо кваліфікаційних робіт ступеня доктора філософії.

6. Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність вимогам

Дисертаційна робота Анічкіна В.О. на тему «Адаптація управління фінансами до умов мінливого середовища на основі цифрової трансформації звітності» характеризується логічною структурованістю, цілісністю та завершеністю. За своєю структурою робота повністю відповідає вимогам до кваліфікаційних праць, що подаються на здобуття ступеня доктора філософії.

Змістове наповнення дисертації ґрунтується на послідовному викладенні матеріалу і дозволяє простежити логічний перехід від теоретичного осмислення проблематики до розробки практичних рекомендацій. Рукопис дисертації загальним обсягом 197 сторінок включає вступ, три основні розділи, поділені на дев'ять підрозділів, висновки, список використаних джерел та додатки. Такий структурний поділ забезпечує системність аналізу та належне висвітлення результатів дослідження.

Інформаційно-аналітичне забезпечення роботи також є достатнім: автор опрацював значний масив даних, що підтверджується наявністю 11 таблиць та 12 рисунків, які ілюструють результати фінансового аналізу та запропоновані методичні підходи. Список використаних джерел налічує 190 позицій на 14 сторінках.

Логіка дослідження відповідає сучасним вимогам до наукових праць у галузі управління та адміністрування, зокрема за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Автор демонструє високий рівень володіння методологією наукового пізнання. Загалом, дисертація Анічкіна В. О. є завершеною науковою роботою, яка за змістом, рівнем виконання та внутрішньою структурою відповідає встановленим вимогам.

7. Відсутність порушень академічної доброчесності

Під час ознайомлення із рукописом дисертаційної роботи Анічкіна В.О. та опублікованих ним наукових праць не виявлено порушень принципів академічної доброчесності. Зокрема, звіт про перевірку тексту дисертації на наявність текстових збігів підтверджує відсутність плагіату та неправомірних запозичень. Автор продемонстрував високий рівень культури цитування: всі використані ідеї, результати, таблиці, формули та фрагменти текстів інших дослідників належним чином оформлені з посиланнями на відповідні джерела. Текстові запозичення інтегровані в роботу відповідно до етичних та правових вимог наукової діяльності. Робота є самостійним науковим дослідженням, де чітко розмежовано власні результати автора та запозичені положення.

8. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Анічкіна В. О. вирізняється високим науковим рівнем, ґрунтовністю підходів та практичною цінністю результатів, що свідчить про глибоку обізнаність автора з проблематикою фінансового управління в умовах цифрової трансформації. Водночас, як і в будь-якому науковому дослідженні, окремі аспекти роботи потребують подальшого уточнення або доопрацювання, що не знижує її загальної якості, а радше окреслює перспективні напрями для майбутніх наукових пошуків.

По-перше, у дослідженні розглянуто системні недоліки традиційної фінансової звітності, зокрема її ретроспективний характер та часові лаги у підготовці даних (с.45-46, с.95-97). Однак, аналізуючи інтеграцію цифрових інструментів для нівелювання цих проблем, варто було б детальніше розглянути виклики, пов'язані з кібербезпекою та цілісністю даних під час передачі фінансової інформації в режимі реального часу. У майбутніх роботах доцільно включити методологію оцінки ризиків інформаційної безпеки, що дозволило б збалансувати швидкість отримання даних та їхню захищеність від зовнішніх загроз — аспект, критично важливий для фінансової стабільності підприємства.

По-друге, автор обґрунтовано вказує на доцільність розмежування функцій фінансового та управлінського обліку з посиленням аналітичної компоненти. Проте залишається дискусійним питання оптимального розподілу ресурсів підприємства на адміністрування таких паралельних систем. Для посилення практичного спрямування роботи було б корисно доповнити запропоновану модель критеріями оцінки економічної ефективності такого розмежування. Це дозволило б менеджерам обґрунтовувати доцільність додаткових інвестицій у розвиток аналітичного блоку звітності порівняно з отриманими вигодами від підвищення якості управлінських рішень.

По-третє, обґрунтовуючи прогностичний потенціал звітності через використання інтерактивних дашбордів та BI-систем (с.138), варто було б приділити більше уваги питанню когнітивного навантаження на осіб, які приймають рішення. Надмірна візуалізація даних без чіткої ієрархізації показників може призводити до хибних інтерпретацій. Перспективним напрямом розвитку ідеї автора могло б стати

розроблення типових протоколів інтерпретації ВІ-дашбордів для різних рівнів управління, що дозволило б стандартизувати підхід до сприйняття цифрової фінансової інформації та мінімізувати суб'єктивні помилки.

По-четверте, у роботі окреслено теоретичні підходи до інтеграції нефінансових показників у фінансову звітність. Проте методика вибору таких індикаторів, релевантних для підприємств різних галузей, потребує додаткової деталізації. Подальшим розвитком цього напрямку могло б стати розроблення галузевих матриць ключових індикаторів (KPI), що базувалися б на інтеграції фінансових результатів з показниками сталого розвитку. Це дозволило б сформувати комплексний підхід до оцінки успішності бізнесу, який виходить за межі класичних фінансових метрик.

По-п'яте, розглядаючи адаптацію управління фінансами в умовах воєнного стану, автор акцентує увагу на цифровізації (с.117, с.119-120). Водночас дискусійним залишається питання стійкості цифрових систем звітності до можливих перебоїв у забезпеченні електроенергією або доступу до мережі інтернет. Конструктивною рекомендацією для посилення практичної значущості розроблених механізмів могло б стати доповнення моделі адаптації елементами автономності системи звітності. Це передбачало б сценарії роботи за умов обмеженого цифрового зв'язку, забезпечуючи безперервність фінансового моніторингу навіть у кризових обставинах.

Зазначені зауваження мають конструктивний характер і спрямовані на розширення наукового горизонту подальших досліджень. Вони жодним чином не впливають на позитивну оцінку дисертації Анічікіна В.О., яка є системною, логічно побудованою та завершеною науковою роботою. Автором виконано значний обсяг дослідницької роботи, що підтверджує його високу наукову кваліфікацію та здатність до вирішення складних завдань у сфері фінансів.

9. Загальний висновок

Дисертаційна робота Анічікіна Володимира Олександровича на тему «Адаптація управління фінансами до умов мінливого середовища на основі цифрової трансформації звітності» є завершеним, самостійним науковим дослідженням, в якому на основі проведеного аналізу теоретичних засад та практичних аспектів вирішено важливе наукове завдання щодо вдосконалення механізмів інтеграції фінансової звітності в систему прийняття управлінських рішень. Актуальність обраної теми не викликає сумнівів, адже в умовах високої невизначеності та викликів воєнного часу здатність підприємств адаптувати інструменти фінансового менеджменту до швидких змін середовища стає визначальним фактором їхньої економічної стійкості та ефективності.

Автор продемонстрував високий рівень володіння методологією наукового пізнання, глибоке розуміння фінансової проблематики та здатність до системного синтезу результатів власного наукового пошуку. Сформульовані в роботі наукові положення, висновки та практичні рекомендації — зокрема щодо концептуалізації інформаційних розривів між звітністю та менеджментом, впровадження інструментів проактивної аналітики, застосування ВІ-систем та інтерактивних дашбордів — є

обґрунтованими, достовірними та мають виражену практичну спрямованість. Впровадження результатів дисертації у діяльність Громадської організації «Федерація аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України», Державного підприємства «Інститут рослинництва імені В. Я. Юр'єва НААН України» та в освітній процес Державного біотехнологічного університету підтверджує їхню високу прикладну цінність.

Змістове наповнення дисертації, її логічна побудова, повнота розкриття теми, а також відповідність опублікованих праць вимогам до кваліфікаційних робіт свідчать про те, що автор успішно досяг мети дослідження та виконав поставлені завдання. Дисертаційна робота за актуальністю, науково-теоретичним рівнем, обґрунтованістю основних результатів, науковою новизною та практичним значенням відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Враховуючи викладене, дисертація Анічкіна Володимира Олександровича є цілісним науковим доробком, що відповідає встановленим критеріям, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук,
професор кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана,
доцент

Костянтин БЕЗВЕРХИЙ

